

Adolf Knoll

S (KNIŽNÍM) KULTURNÍM DĚDICTVÍM DO SVĚTA

-
-
- Směrem K EUROPEANA
 - Knihovny versus konkurenční aktivity
(vyhledávání – digitalizace – zpřístupnění)
 - Agregace dat – případ Manuscriptorium

Šíření informací o informacích

Doba klasická

- Tištěné katalogy (soupisy) především vzácných fondů
- Mikrofilmování katalogů knihoven
- Vydávání faksimilií
- Překladatelská a ediční činnost jako taková

Doba digitální

- Naskenované katalogy
- OPAC
- Informační portály
- Digitální knihovny
- Agregáční programy do:
 - Portálů
 - Digitálních knihoven

Evropa a knihovny

- Iniciativa CENL (Konference ředitelů evropských národních knihoven)
- GABRIEL (**G**Ateway and **BR**idge to Europe's National **L**ibraries) – společná webová služba založená v 90. letech 20. stol. (byla ukončena v červnu 2005 začleněním do TEL)
- TEL – pilotní projekt společného portálu pro evropské národní knihovny (UK; PT, IT-F, ICCU, DE, FI, NL, SI, CH) trval do ledna 2004
- Vytvoření Evropské knihovny TEL v březnu 2005
- Další knihovny byly připojeny v rámci dalších projektů EU:
 - TEL-ME-MOR (9 zemí: CZ, SK, H, PL, LT, LV, EE, CY, Malta)
 - EDLplus (další evropské země: BE, GR, LI, IS, IR, NO, LU, ES, SE)
 - TELplus (BG, RO)
 - FUMAGABA (Gruzie, Ázerbájdžán, Arménie, Albánie, Makedonie, Ukrajina, Moldavsko, Bosna a Hercegovina)
 - Některé knihovny se připojily do TEL bez projektů z vlastní vůle (např. Dánsko, Francie, Rusko, Srbsko ...)
 - Europeana Libraries: 2012, velké vědecké knihovny LIBER

Principy TEL

- Portál obsahující metadata z online katalogů a digitálních knihoven, příp. webových prezentací NK Evropy (země Rady Evropy) a od r. 2012 dalších knihoven
- Preferován protokol OAI-PMH (část. ještě využíván Z39:50)
- Snaha profilovat se jako:
 - agregátor EUROPEANA pro oblast knihoven
 - Být součástí EUROPEANA jako Europeana for Research

Co je EUROPEANA?

- Internetový portál, který funguje jako rozhraní k milionům knih, obrazů a dalších uměleckých předmětů, filmů, sbírkových předmětů a archiválií, které byly digitalizovány v Evropě (tj. nejde vždy jen o evropskou kulturu)
- Pro odborníky z oblasti kulturního dědictví je platformou pro výměnu znalostí, která podporuje spolupráci mezi knihovníky, archiváři, správci muzejních a galerijních sbírek a kreativními průmyslovými činnostmi

EUROPEANA – jak vznikla

- Po spuštění TEL se pokusila Francie inicializovat evropskou digitální knihovnu a nazvala ji EUROPEANA
- Francouzský projekt EUROPEANA ukázal, že jde jen o portál, který technologicky nepřekračuje koncept projektu TEL
- Evropa přebírá od Francie název EUROPEANA a Francie vstupuje do TEL
- EUROPEANA je vybudována na základě infrastruktury a know-how z TEL a paralelně s TEL jako Evropská digitální knihovna (jíž de facto není a později to přestalo být takto prohlašováno)

Míra agregace dat

Portál

- Přístup k metadatům v jednotném rozhraní
- Pro data je uživatel navigován do vzdálených zdrojů s tím, že musí respektovat jejich způsob zpřístupnění

Digitální knihovna

- Přístup k metadatům v jednotném rozhraní
- Přístup k datům se odehrává v jednotném rozhraní (data mohou, ale nemusí, být uložena v různých úložištích v síti Internet)

Webové stránky

Práce s daty

Portál

- Je (OAI-PMH), ale nemusí být (protože to nejde: Z39:50), budován centrální index
- Obvykle se sklízají/volají jen popisná metadata
- Spolupráce portálové aplikace a vzdálených aplikací (odkazování do nich)
- TEL, EUROPEANA, JIB, CERL-MSS, EBSCO RDS, SUMMON, ...

Digitální knihovna

- Je vždy budován centrální index
- Sklízají se:
 - popisná metadata
 - strukturální metadata
- Spolupráce centrální databáze a datových úložišť
- Manuscriptorium

Webové stránky: World Digital Library

EUROPEANA – z pohledu provozovatelů

Obecný uživatel

- Vlastní Europeana
- Europeana má jen metadata o digitálních dokumentech
- Data několika českých institucí a služeb
- Europeanu financují projekty EU a perspektivně EU

Výzkumný pracovník

- TEL jako Europeana pro výzkum
- Tzn. pronikání TEL do knihoven
- TEL se profiluje jako subagregátor dat z knihoven
- TEL má veškerá popisná metadata
- Data aplikací provozovaných Národní knihovnou ČR
- TEL financují členské knihovny a část. projekty EU

Rozumné je sloučit oba zdroje, udržitelnost TEL je problematická

Hledáme informace - z pohledu uživatele

Gustav Meyrink (1932)
Franz Kafka (1924)
Rainer Maria Rilke (1926)

...

Italo Svevo (zemřel v r. 1928)

Hledáme informace - z pohledu uživatele

Manfred von Richthofen (Rudý baron)

Google přináší velké množství informací:

Wikipedia a Youtube, ..., monografie, dobové filmové materiály, sbírkové předměty*, referenční informace, místa, ..., text Richthofenovy knihy, ...

... zatím co TEL přináší pouze citace publikací

... a EUROPEANA odkazy na dobové fotografie (na většině z nich Richthofen není 😊)

- Podle britských studie (pro TEL) je Google nepřekonatelný zdroj pro vědeckou činnost (70-80% ... katalogy knihoven apod. jen do 10%)
- Neviditelné komunity na webu jsou obrovským zdrojem informací (vč. informací z kulturních institucí)

Vyhledávání informací

Hledáme informace – z pohledu filosofie a technologie

EUROPEANA atp.

- Předzpracované informace určené pro vyhledávání
- Musíme se tázat dost přesně
- Ale žijeme v multilingválním a multikulturním světě
- Snížená efektivita využití zdrojů

Google

- Předzpracované a **volné** informace
- Kvalita centrálního indexu
- Není třeba se ptát přesně, ale je to možné
- Maximalizovaná efektivita využití zdrojů

Na určitá data Google (zatím) nedosáhne... ale má Google Books + bohatství Internetu

Konkurenční prostředí: vyhledávání

Knihovny ztrácejí

- Vyhledávání v elektronických evidencích/katalozích
 - Hledáme objekty, obsahující informace
 - Příliš často založeno na způsobu, jak byla informace připravena pro vyhledávání (... a často nenajdeme to, o čem víme, že tam je 😊)
 - Dobré pro dokumentaci, nikoli pro objevování, většinou platí i pro digitální knihovny

Google má náskok

- Vyhledání ve webovém prostoru
 - Hledáme informace osvobozené od objektů
 - Z podstaty věci toto nemůže spočívat na informaci připravené pro vyhledávání (z pohledu tvůrce nebo jeho zástupce)
 - Více šancí pro objevování nových vztahů a konotací

Kdo má větší šance, když bude dělat obojí?

Digitalizace a zpřístupnění

Širší konkurenční prostředí

- Digitalizace knih: jen knihovny a Google (ProQuest)?
- Digitalizace sbírkových předmětů: jen muzea a galerie?
- NE, jednotlivci a jejich komunity provozují řadu projektů (např. <http://www.libroos.es/>, <http://www.liberliber.it/>), aby přinesli informace tam, kde a jak jsou třeba
 - Např. instituce digitalizuje knihu, ale neviditelné komunity ji již dávno nabízejí v e-book formátu a dělají to též vydavatelé; plné texty významných děl velkých literatur jsou díky těmto aktivitám již mnoho let k dispozici on-line
- Digitalizujeme knihy nebo díla? Knihovny asi knihy...

Knihovny a Google (obsah a služby)

Knihovny

- Vlastní digitální knihovny
- Agregáční portály a digitální knihovny
- Práce s dílčími cent r ln mi indexy v omezen m prostoru + např.
 - Linked Open Data
 - ...
 - Přístup k dolním pat  m dat v systémech (+)

Google

- Vlastní digitální knihovna (Google Books – 23 mil. sv., angličtina už m n  než 50%)
- Agregáční služby
- Práce s globálním cent r ln m indexem ve voln m prostoru, např.
 - Linked Open Data (už dávno, ale neříká tomu tak)
 - Tezaury
 - Vnit rn  obohacování dotazů (např. transliterace, překlady)
 - Integrovan  služby

Kulturní dědictví míří do světa

- Naše digitální knihovny indexované pro TEL, Europeana, CERL-MSS, ...
- Manuscriptorium indexované profesionálními research discovery services (EBSCO, SUMMON, ExLibris Primo)
- Google Books:
 - Google projekt s NK ČR
 - Ale velké množství dat už tam je (BSB München, Bodleian Library, Harvard UL, ...) nejeně straších, ale i 19. století

Případ Manuscriptorium

- Manuscriptorium a bezešvá agregace vč. agregace pro TEL a EUROPEANA (transformace popisů i struktur)
- Mezinárodní standard popisu dokumentů a online nástroje pro jeho uplatnění
- Provoz do portálů a zpět, tj. nakolik nám portály přivádějí uživatele
- Manuscriptorium a digitalizace rukopisů nejsou financovány z NDK, pouze archivují data z VISK6 v centrálním datovém úložišti NK ČR

Největší přispěvatelé

Česká republika

1. NK ČR (3320)
2. MZK (470)
3. Strahov (319)
4. KNM (272)
- ...

Zahraničí

1. Universidad Complutense, Madrid (2902)
2. Свято-Троицкая Сергиева Лавра (2668)
3. UK Wroclaw (1839)
4. UK Köln (1634) – více sbírek
5. NK Firenze (1566)
6. NK Madrid (1444) – více sbírek
7. Reykjavík (1176) – NK + Arne Magnusson Found.
8. UK Vilnius (1085)
9. UK Heidelberg (1025)
10. eCodices* (889)
11. NK București (393) – více sbírek
12. UK Bratislava (241)
13. UK Zielona Góra (231)

Celkem 23655 digitalizovaných dokumentů, z toho ze zahraničí 18077, tj. 76,4%

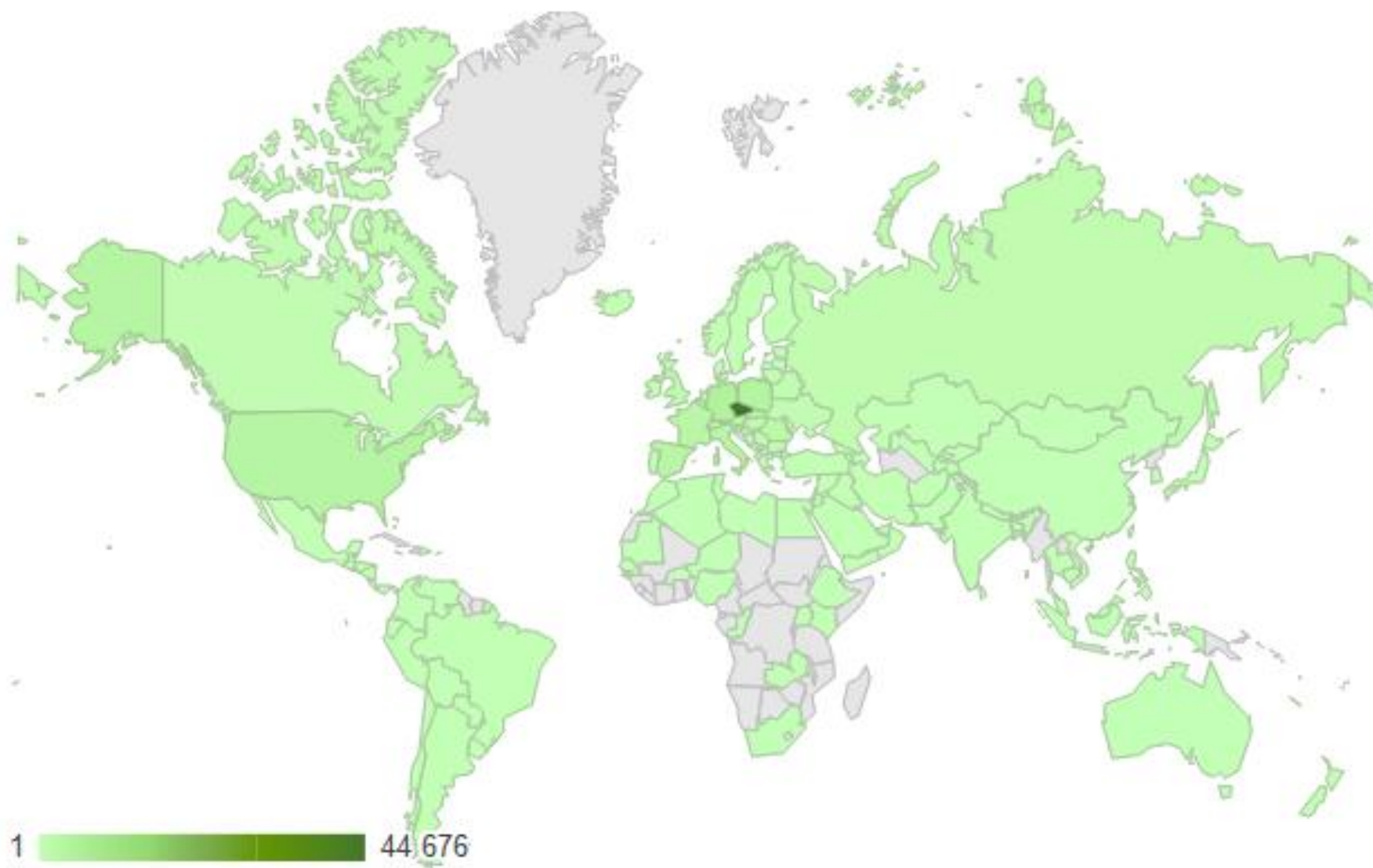
Přicházející uživatelé - země

2009 - 2012

1. ČR – 54.3%
2. Německo – 5.5%
3. Polsko – 4.3%
4. USA – 4.0%
5. Francie – 2.8%
6. Slovensko – 2.7%
7. Itálie – 2.7%
8. Španělsko – 2.6%
9. Rakousko – 2.5%
10. Rumunsko – 2.1%

2011 - 2012

1. ČR – 52.5%
2. Německo – 5.5%
3. Polsko – 4.4%
4. USA – 3.9%
5. Itálie – 3.2%
6. Španělsko – 2.9%
7. Rakousko – 2.8%
8. Francie – 2.8%
9. Rumunsko – 2.5%
10. Slovensko – 2.4%

Přicházející uživatelé - aplikace

- Přímo 27,07% (32,28%; 29,59%)
- **EUROPEANA** 13,03% (5,19%; 7,90%)
- **Google** 11,17% (13,04%; 16,83%)
- NK ČR 8,48% (10,54%; 3,74%)
- **Seznam** 4,57% (3,55%; 2,43%)
- ...
- **TEL** 0,62% (0,29%; 0,36%)
- CERL-MSS 0,19% (0,23%; 0,06%)
- ...
- EBSCO 0,11% (0,10%; 0,00%)
- SUMMON 0,05%, (0,10%;)
- JIB 0,07% (0,15%; 0,08%)

Wikipedie
Facebook

Odkud přicházejí uživatelé přes EUROPEANA?

1. Polsko (13,33%)
2. Česká republika (12,82%)
3. Španělsko (10,10%)
4. Itálie (8,81%)
5. Německo (8,74%)
6. Francie (6,85%)
7. USA (4,90%)
8. Velká Británie (2,34%)
9. Rusko (2,28%)
10. Maďarsko (2,31%)

87,18% ze zahraničí

...

18. Mexiko

20. Kanada

24. Brazílie

25. Argentina

30. Japonsko

...

Celkem ze 104 zemí

Co dělat?

- Rozhodně jít do EUROPEANA libovolným způsobem, neboť EUROPEANA je prostředím, v němž dochází k propagaci české kultury a také (Manuscriptorium jako mezinárodní agregátor) českého umu
 - V širším prostředí nabízet věci obecně málo dostupné nebo nedostupné, neboť konkurence je mnohem silnější, než jsme si ochotni připustit (dílo vs. kniha)
-

<http://europeana.org>

<http://theeuropeanlibrary.org>

<http://www.manuscriptorium.eu>